
3

Vragenuur

Vragenuur

Vragen El Boujdaini

Vragen van het lid El Boujdaini aan de minister van Justitie en Veiligheid over het bericht "Odido betaalt geen losgeld, criminelen publiceren deel gestolen klantgegevens".

De voorzitter:

Ik geef het woord aan mevrouw El Boujdaini voor haar vragen aan de minister van Justitie en Veiligheid. Ze stelt haar vragen namens de fractie van D66. Ik heet de minister van harte welkom. Het woord is aan mevrouw El Boujdaini.

Mevrouw **El Boujdaini** (D66):

Voorzitter. Stel je het volgende voor. Je vlucht voor je gewelddadige partner. Je hebt een veilige locatie voor jezelf, een nieuw telefoonnummer en een nieuw adres. Niemand weet waar je bent, tot vorige week. Door het datalek bij Odido liggen er nu gegevens van 10 miljoen mensen op straat. Het gaat om naam, adres, IBAN en paspoortnummer, maar ook om interne notities van klantenservicemedewerkers over stalking, huiselijk geweld, schuldhulpverlening en mensen onder bewind. Dat is informatie die Odido nooit had mogen opslaan. Die informatie is nu in handen van iedereen die er kwaad mee wil. Net is ons ook nog ter ore gekomen dat er in het lek ook informatie zit van beveiligde mensen, die extra gevaar lopen, en van ministers. Dit is een veiligheidsrisico voor heel Nederland, maar in het bijzonder voor de meest kwetsbare mensen. Mijn eerste vraag voor de minister is: wat doet de regering op dit moment om de slachtoffers van huiselijk geweld en stalking te beschermen?

De voorzitter:

Het woord is aan de minister.

Minister Van Weel:

Dank, voorzitter. Dank voor de vraag. Laat ik beginnen met te zeggen dat de regering natuurlijk ontzettend meeleeft met iedereen die slachtoffer is geworden van deze brutale hack. Laten we ook vooropstellen: de schuldigen van deze hack zijn de hackers. De afgelopen dagen lijkt dat af en toe uit beeld te zijn verdwenen, maar uiteindelijk zijn het criminelen, die onschuldige mensen in gevaar of in een kwetsbare positie brengen voor maar één reden. Dat is om geld te verdienen over onze rug. Laat ik dus vooropstellen dat ik achter het besluit van Odido sta om niet te betalen aan dit soort groeperingen, en om te zorgen dat we dit soort criminaliteit aanpakken en niet belonen.

Dat gezegd hebbende moeten we natuurlijk kijken welke impact dit lek heeft op alle mensen wiens gegevens op straat liggen. Laat ik eerst kijken naar de mensen zelf, omdat een heleboel van wat nu kan gebeuren, ook in de handen ligt van de mensen wiens gegevens nu op straat terecht zijn gekomen. U kunt inmiddels op politie.nl zelf checken of uw gegevens daarbij zitten. Laat me ook zeggen: ga niet zelf het darkweb op. Uiteindelijk is het zelf in aanraking

komen met deze gegevens ook een strafbaar feit. In die zin moeten we dus zorgen dat die gegevens niet breder worden gedeeld.

Wat u ook kunt doen, los van de tips die op de site staan, is ieder geval uw wachtwoord voor Odido aanpassen. Als dat een wachtwoord is dat u in combinatie met uw e-mail-adres vaker gebruikt, dan wordt u gevraagd om dat ook op andere plekken aan te passen. Let daarnaast heel goed op phishingmails. Deze informatie gaat voornamelijk gebruikt worden door criminelen om op een heel geraffineerde manier te doen alsof ze uw bank zijn, alsof ze gegevens over u hebben en alsof ze iets van u vragen. Daarmee proberen ze toegang te krijgen tot meer gegevens en uiteindelijk vaak tot geld.

Voorzitter. Staat u mij alstublieft toe om deze oproep te doen aan iedereen die hierdoor getroffen is: zorg voor jezelf en zorg dat er in ieder geval geen grotere schade kan worden aangericht met de gegevens die buitgemaakt zijn.

Kwetsbare mensen, zoals mensen die gestalkt worden of die gevlucht zijn voor huiselijk geweld, kunnen contact opnemen met de politie. Bij de politie, waar deze mensen vaak al bekend zijn, kan aangifte worden gedaan, maar er zijn ook medewerkers zorg en veiligheid die mee kunnen kijken of hiermee een groter risico is ontstaan voor deze mensen in een kwetsbare positie. Indien nodig kunnen ze daarop maatregelen nemen. Datzelfde geldt voor te beveiligen personen of bewindslieden. Ik heb het zelf nog niet gecheckt op politie.nl en ik ga zelf ook niet het darkweb op, maar het zou zomaar kunnen dat ook mijn gegevens ertussen staan. Het grootste risico dat ik of te beveiligen personen daarmee lopen, is hetzelfde als elke andere burger, namelijk dat er met die gegevens geprobeerd kan worden om misbruik te maken, geld afhandig te maken of op een andere manier druk te zetten. Uiteraard kijkt de NCTV naar de impact op de beveiliging van deze personen, maar laat ik vooropstellen dat we er in algemene zin in de beveiliging natuurlijk van uitgaan dat gegevens zoals adresgegevens al op een of andere manier verkrijgbaar zijn. Dit is dus niet de grote breach van de beveiliging daar waar het gaat om te beveiligen personen.

Ik wil dit zeker niet bagatelliseren. Dit is een van de grootste datalekken en hacks die we de afgelopen periode hebben gezien. Het raakt ontzettend veel Nederlanders, maar laat ik ook zeggen dat u zelf heel veel kunt doen om in ieder geval te voorkomen dat u slachtoffer wordt van vervolgschade. Daartoe roep ik iedereen dan ook op.

Mevrouw **El Boujdaini** (D66):

Dank voor alle tips, zeg ik richting de minister, maar dat betekent dus nog steeds dat we niets doen voor al die kwetsbare vrouwen van wie de data zijn gelekt. Zij hebben fysieke bescherming nodig. Zij lopen gevaar op dit moment. Heeft de minister een plan om deze groep te beschermen tegen dit fysieke gevaar?

Minister Van Weel:

Het is niet gezegd dat iedereen van wie de gegevens in deze database zitten, ook daadwerkelijk gevaar loopt. Ik wil die illusie hier ook wegnemen, omdat we mensen anders onnodig paniek kunnen aanjagen. Ik roep de mensen die

in een kwetsbare positie zitten, de mensen die via politie.nl erachter komen dat hun gegevens buit zijn gemaakt en dat daar mogelijk ook kwetsbare gegevens zoals adresgegevens bij zitten — dat kan in het geval van huiselijk geweld of stalking natuurlijk onwenselijk zijn — echt op om naar de politie te gaan. De politie staat daarvoor open. Bij elk lokaal bureau zitten medewerkers die alert zijn en die kunnen kijken wat er in een specifieke situatie voor mensen moet worden gedaan.

Mevrouw **El Boujdaini** (D66):

Toch wil ik de minister nog een keer op het hart drukken dat dit niet genoeg is voor de mensen van wie de fysieke veiligheid op dit moment in gevaar is. Waarom moeten zij zelf bellen met de politie? Waarom worden zij niet actief benaderd?

Minister **Van Weel**:

Wij hebben geen overzicht van de volledige database van Odido. We kunnen ook niet inschatten voor wie dit naar eigen mening in welke situatie gevaar oplevert. Voor sommige mensen die te maken hebben gehad met huiselijk geweld, is het geen probleem dat het adres bekend is, bijvoorbeeld omdat iemand al voor huiselijk geweld veroordeeld is of een gebiedsverbod heeft gekregen en zich daar verder aan houdt. In andere gevallen is dat niet zo. Het hangt dus echt af van de specifieke situatie. De slachtoffers zelf zijn uiteindelijk degenen die het beste kunnen inschatten welk gevaar zij denken te lopen. Dan staat de politie natuurlijk klaar om te helpen.

Mevrouw **El Boujdaini** (D66):

Erkent de minister dan niet dat er juist voor deze groep vrouwen, voor deze kwetsbare mensen, een speciale aanpak nodig is? Ik hoor u als u zegt dat mensen zichzelf kunnen beschermen en dingen meer in de gaten kunnen houden. Maar dat is op dit moment dus niet genoeg voor die hele kwetsbare groep. Ik wil dus toch nog een keer aan de minister vragen of hij erkent dat deze groep mensen juist extra bescherming nodig heeft en of hij bereid is om daar dan ook een plan voor te maken.

Minister **Van Weel**:

Als dat gevaar er is, dan speelt dat nu. Er is geen one-size-fits-all. We kunnen niet voor de miljoenen klanten van Odido als overheid nu een maatwerkplan maken. We kunnen er wel voor zorgen dat we loketten hebben voor iedereen die het gevoel heeft gevaar te lopen vanwege de informatie die hierin zit. Vanuit daar kunnen we meewerken om die gevaren weg te nemen of de overtuiging te creëren dat dit acute gevaar er niet is. Zover zou de zorgplicht vanuit de overheid naar mijn mening moeten reiken.

Mevrouw **El Boujdaini** (D66):

Voor mijzelf is dit toch niet toereikend genoeg. Ik ben blij dat u wel probeert mee te denken, maar ik denk dat deze kwetsbare groep mensen echt extra hulp verdient. Ik zou dan graag samen met de Kamer willen bekijken of we daar iets voor kunnen doen. Ik wil het graag hierbij laten.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel.

Mevrouw **Kathmann** (GroenLinks-PvdA):

Dit is niet alleen maar iets tussen Odido en de klanten, want er zijn 10 miljoen Nederlanders getroffen. Dit is nu echt iets tussen overheid en burgers. Mijn vraag gaat dan ook over oplossingen voor al die slachtoffers, want de overheid speelt hier een grote rol in. Dat is gewoon niet anders, aangezien het om 10 miljoen Nederlanders gaat. GroenLinks-Partij van de Arbeid vraagt ten eerste van u om zo snel als het kan een cybertelefoon op te richten. Dat moet een echt nummer zijn, waar mensen terecht kunnen met al hun vragen. Doe dat samen met Odido. Twee. Zorg dat er gecommuniceerd wordt op overheidskanalen. Dan heb ik het niet over de doorverwijzingen die daar nu te vinden zijn. Er moet daar echt gecommuniceerd worden, mensen moeten daar vragen kunnen stellen en er moeten antwoorden komen, want daar is ongelofelijk veel behoefte aan. Dat geldt zeker voor de groep vrouwen die net werd genoemd: kwetsbare publieke figuren, mensen die beveiligd worden en noem maar op. Dit is echt een zaak rond nationale veiligheid.

Minister **Van Weel**:

Toch wil ik even hiervoor waken. We zijn nu heel veel mensen angst aan het aanjagen. We doen hier alsof de veiligheid van 10 miljoen mensen in het geding is. Mijn reactie daarop is: dat is niet het geval. Dit is een heel erg datalek. Natuurlijk is het vervelend als persoonsgegevens op straat belanden, maar dat wil niet automatisch zeggen dat de veiligheid van mensen in het geding is. Mensen kunnen heel veel zelf doen om te voorkomen dat ze slachtoffer worden van de criminelen die uiteindelijk deze informatie vanuit het darkweb tot zich zouden kunnen nemen en daarmee acties zouden kunnen ondernemen. We communiceren ook over wat je daartegen kunt doen. Je kunt onder andere op politie.nl tips vinden. Ik zou iedereen willen oproepen om daarheen te gaan. Veiliginternetten.nl is een site waarop we deze casus helemaal hebben uitgesplitst. Voor de bijzondere gevallen, de beveiligde personen, is de NCTV natuurlijk het aanspreekpunt. Ik heb al gezegd dat we nu niet acuut een verhoging van de dreiging zien op basis van de gelekte gegevens. Kwetsbare mensen — daar werd al door de vraagsteller op gehint — kunnen terecht bij de politie. Dan zal worden gekeken of er inderdaad sprake is van onveiligheid en of er maatwerk moet worden gedaan. Nogmaals, het is een ontzettend vervelende hack, maar laten we niet de mensen onnodig angst aanjagen dat hun veiligheid in het geding is. In de meeste gevallen kan dat echt zelf worden voorkomen.

Mevrouw **Zwinkels** (CDA):

Allereerst dank aan collega El Boujdaini voor het stellen van deze vragen. Het is goed dat er onderzoek wordt gedaan naar dit datalek en ook naar de eventuele nalatigheid ten aanzien van het opslaan van gegevens. Mijn vraag gaat ook over de communicatie. Ik hoorde inderdaad tips van de minister. Dat is begrijpelijk; het zijn terechte tips. Maar ook wij zien graag dat er iets meer gebeurt. Het is echt een heel groot datalek, misschien niet het laatste dat gaat plaatsvinden. Ik zou graag het volgende willen weten. Kunnen we als overheid toch eventueel in samenwerking met Odido kijken of we de mensen die het betreft gerichter kunnen

benaderen en bereiken? En kunnen we — dat is dan mijn vraag in aanvulling op die van de vorige spreker — een breder plan opstellen voor de komende jaren over hoe we omgaan met dit soort datalekken en welke rol we daarin voor de overheid zien? Alleen roepen "zorg goed voor jezelf" is wat ons betreft niet de insteek.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Minister Van Weel:

Zeker. Er zijn meerdere sites waarop deze informatie is te vinden op dit moment. Dat is logischerwijs op de site van Odido. Politie.nl heb ik al genoemd. De informatie staat bij de Autoriteit Persoonsgegevens en ook op veiliginternetten.nl, een website van de campagne die wij jaarlijks houden om te voorkomen dat mensen slachtoffer worden van dit soort datalekken. U heeft in het coalitieakkoord kunnen lezen dat we extra inspanningen gaan leveren om juist onlinecriminaliteit aan te pakken, dat daar meer rechercheurs voor komen en dat er meer capaciteit komt om te zorgen dat dit soort criminelen achter slot en grendel verdwijnen. Maar we zullen dit soort lekken in de toekomst niet helemaal kunnen uitsluiten. Daarom is het belangrijk dat we nieuwe wetgeving krijgen, waaronder de Cyberbeveiligingswet, waar we op korte termijn met elkaar over gaan spreken. Dat legt nadrukkelijk een zwaardere verantwoordelijkheid bij de bedrijven om zorg te dragen voor een goede weerbaarheid en een goede omgang met persoonsgegevens. In dit geval zullen de Autoriteit Persoonsgegevens en de rijksdienst voor digitale informatie after the fact onderzoek gaan doen of dat hier goed is gebeurd en of er goed is omgegaan met de data. Alle mensen die hier nu slachtoffer van zijn geworden, hebben daar helaas niks. Die zullen het moeten doen met de tips om te voorkomen dat zij vervolgschade ondervinden.

Mevrouw Martens-America (VVD):

Ik sluit me aan bij een groot gedeelte van de vragen die al zijn gesteld, maar ik zou het eigenlijk naar een iets hoger niveau willen tillen. Er zijn vele soortgelijke bedrijven met grote databases die zijn te vergelijken met de situatie waar we het vandaag over hebben. Kan de minister misschien iets meer schetsen over of de lessen die worden getrokken, worden gedeeld met soortgelijke bedrijven met soortgelijke klantenbestanden en welke rol de minister hier eventueel zelf in zou kunnen spelen?

Minister Van Weel:

We gaan natuurlijk kijken naar deze casus, naar wat hieruit voortkomt en naar wat we voor de toekomst als algemeen handelingskader zouden kunnen krijgen. Ik geloof dat de staatssecretaris voor Economische Zaken dat gisteren in een commissiedebat met uw Kamer al heeft toegezegd. We gaan dus zeker daarnaar kijken, zodat we in ieder geval dat handelingskader klaar hebben liggen als zoiets onverhoopt weer zou gebeuren. Ik zeg het nog één keer. Op politie.nl, op de site van Odido, bij de Autoriteit Persoonsgegevens en op veiliginternetten.nl kunt u alle informatie vinden om u te wapenen.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik dank de minister voor zijn beantwoording en schors de vergadering een enkel ogenblik, waarna we gaan stemmen. De vergadering is geschorst voor een kort ogenblik.